

Meie Aeg

Nr. 10
1935

-PORKOS-

RAAMAT —

TEMA TAHTSUS JA ÜLESANNE

„Rahvas, kes oli pimeduses, on näinud suurt valgust.“ Nii ennustas furd mees, kes vaatas läbi sajandite tulevikku ja nägi paistvat paremat ja heledamat aega inimsoole. Rahvas on olnud pimeduses. Teatud igatjus teaduse, õiguse, tõe, edu ja parema elu järele on täitnud nende südameid. Üksikud masside seas on otsinud tõe ja valgust; nad on püüdnud leida teid, kuidas tulla lähemale igatsetud sihtidele. Edasi jõudes oma uurimustes ja avastades uusi varajid, on nad seda teatavalt teinud hulladele. Sellega on nad muutunud rahva valgustajateks — juhtideks arenemisteel.

Inimese loovaks jõuks on tema vaim, mis on alati ootajal nute ilmutuste, teadmiste, tõe ja õnne järele; ta loob uusi varajid. Üksikute vaimu varajad kogutud teadmised, plaanid ja hingelised tunnetused puistatakse rahva ette neile tutumiseks ja vastuvõtmiseks. Mõtted, inimese loomingu ja arenemise algeline seis, väljendatakse sõnades juulijelt või kirjaliselt.

Mõtete kirjalik ülesmärkimine ja edasiandmine mitme suguste kirjamärkide abil oli juba tuntud tuhandete aastate eest. Vanadel rahvastel, kes elasid sadu ja tuhandeid aastaid enne Kristust, oli oma kirjakeel. Nii avastatakse jageli vanade kaldealaste, babüloonlaste, egiptlaste ja teiste idamaa rahvaste kirjutusi, mis säilinud nende linnades ja elamispaikades. Samuti leiame pühakirjas varajid jälgi kirjaoskusest. Moosese teise raamatu seitsemeteistkümnendas peatükis antakse käsk Moosesele, et ta peab üles kirjutama raamatusse amelefide saatuse: „Ja Jehoova ütles Moosese vastu: Kirjuta seda mälestuseks raamatusse ja räägi Jeesua kõrvade ette, et ma tahan hoopis ära kaotada Amaleki mälestuse taeva alt.“ Järelikult oli siis juba Jisraelis kirjakunst tuntud. Samuti kirjutati kõik kõrvad antud käskud raamatusse, mis ajutati seaduselaele kõrvale. See juündis 1500 a. e. Kr.

Kirjalik mõtete edasiandmine juündis tuhandeid aastaid käsitä kirjutamisel, mis nõudis palju vaeva. Vanaja rahvad joonistajid oma kirjutused kivile, puule ja metalltahvlitele või papiiruse lehtedele. Siljem mõeti tarvitusele erilistelt valmistatud eesli- ja lambanahad — pärgament, mille nimetus tuli Pergamose linnast, kus neid kõige enam valmistati. Sellane kirjutusviis kestis viieteistkümnenda sajandini. Põõre tuli paberi valmistamise ja trüükunsti leiutamise tõttu.

Juba neljateistkümnendal sajandil hakati tulu nuid järke ja linaje riide ribasid paberiks valmistama. Paber tuli palju odavam ja selle tõttu muutusid raamatud hinna poolest rahvale kättesaadavamaks. Viieteistkümnendal sajandil leiutati trüükunst J. Gutenbergi poolt. 1445. aastal ilmus juba terve piibel trüükis. Käega kirjutatud raamatud olid väga kallid; ainult rikkad võisid neid endale muretseda. Trüükunsti leiutamisega said raamatud ka vaesematele inimestele kättesaadavamaks. Teadused, eriti vanaja omad, hakkasid tungima laialisematesse rahvahulkadesse. Tekkis humanismi või teaduste ärkamise aeg, mis oli teemal valmistajaks usupuhastusele.

Raamatute kaudu tutvus maailm vanade teadustega ja keeltega. Raamatutes andsid edasi oma mõtteid ja teadmisi suured äratusaja teadusmehed nagu Rotterdami Erasmus, Ulrich von Hutten, Johann Reuchlin j. t.

Usupuhastuse tuli kanti laiali Euroopas peamiselt usupuhastajate raamatute ja kirjade läbi. Piibel tõlgiti Martin Lutheri poolt saksa keele.

Synu tachmas sund:

Kut kuth taywas / nynda kaes
maapeel.

Nynda muysta se kolmandes
palwe / Armas Issa erakeelda
synu arman tachtman kaes / me
dy lehasen kuryan tachtman /
Nynd sen kuryan suckun / mea
meil sündnüt on / Seysa kaes
armas Issa, seda kõhenrettyd /
ninet sedda ylma wasta / keyke-
ses mea synu Jumalan awwu
ninet tachtmas eb raha / Nyn-
kperest meye emme wöy / ech
meddy molusten / ech tacht-
man kaes / meyst omast henest /
mued / kuth synu tachtmad wa-
sta ygker seystma synd needma /
ninet erapölgkama.

Lehekülg 400-aastasest eestikeelsest raamatust

SÜGIS

Trükituna muutus ta rahvale kättesaadavaks ja hinnatavaks waimuvaraks. Senini rahvas pidi olema rahul tundmatu ladinakeelse jumalateenistusega. Nüüd võisid inimesed lugeda Jumala sõna oma emakeeles. Tõewalguis tungis esile; inimesi aastajadu köitnud pimeduseföödidid purustati. Raamatud, eesotjas „raamatute ramatuga“, lewisid rahwaste keskel ja tegid oma äratava, walgustawa ja ülesehitawa töö.

Ka Gestimaa, ühes teiste põhjamaadega, sai peagi tunda raamatu õnnistusrikas mõju. Peale ladinakeelsete ja saksa keelsete raamatute hakati ka rahwa keeles raamatuid kirjastama. Käesolewal aastal pühitseb Eesti oma raamatu 400. aasta juubelit. Mõne aasta eest leiti Wanradt-Rõlli lastekirjanduse osad, mis juba trükitud 1535. aastal. Järgmise sajandi algul ilmus G. Mülleri 39 jutlust ja mõned aastakümned hiljem (1623—1638) S. Stahli julest „Käsi- ja Koduraamat“.

Rõige tähtsamateks sündmusteks eesti rahwale raamatu arengisloos võime küll lugeda Wana Testamendi (1686) ja Uue Testamendi (1715) ning hiljem Piibli trükitimisi eesti keeles. Piibel ilmus 1739. aastal Nõrri õpetaja Anton Thor Selle poolt. Eesti raamat arenes järjekindlalt ja püsival. Esimene kirjandus oli peaaesjalikult waimuliku sisuga, mis oli aga rahwale, kes pidi heitlema raskestes

olufordades, troostiks ja julgustuseks. Eesti raamatu ajaloolisel näitusel Tartus, käesolewal aastal, selgus see raamatute hulk, mis antud wälja 400 aasta jooksul. Mitmesuguse sisuga teoste üldarw ulatab 31.000 peale. See arw on wäikse rahwa jaoks, kes elanud piiratud ja rõhutatud olufordades, suur saamutus. Rõige suurem edu kirjanduse ilmumisel on olnud muudugi Eesti iseseiswuse ajal.

Trükitud sõnal on wäga suur tähtsus; tal on laiaulatuslik mõju. Suuliselt ei jõuaks kangeltsi ära teha seda tööd, mis nüüd on võimalik kirjanduse läbi. Kui wõtta tänapäewajelt maailmalt trükitud sõna, siis kutsuks see esile suure wapustuse; meile tunduks siis elu peaaegu wõimatu. Kui räägime kirjanduse suurest tähtsusest kultuuri tõstmises ja toonitame tema positiivseid külgi rahwa eluawaldustes, siis ei wõi mainimata jätta ka kirjanduse kahjulikkust ja eitawat mõju. Mõnigi hea asi wõib ka osutuda pahaks, kui seda pahasti tarwitatakse. Me teame, et nuga on hädawajalik terariist meie igapäewases elus, aga sellega wõib ka paha teha — kedagi ära tappa. Kirjanduse siiski on olnud selle wäärtus ja kasulikkus. Kirjandus on waimu toit. Kirjanduse lugeja mõtteilm, hingealaad ja iseloom kujundatakse suurel määral selle mõju all, mida ta loeb. Iga mõte, mida inimene wastu wõtab kirjandusest, jätab tema waimule tea-

tawa jälle. Raamatud leviivad tuhandetes effemparides. Neid loetakse kümneteist tuhandetest inimestest. Siit võime mõista, kui palju head võib edasi anda hea kirjanduse kaudu ja kui palju paha võib sünnitada paha kirjandusega.

Raamat on oma odavuse tõttu kõigile kättesaadav. Saridus on tunginud rahvahulkadesse ja kirjaostamatus on kadunud. Raamatuid loetakse rohkem kui kunagi varem. Müüid kerkib tähtis ülesanne: mitte ainult inimesi üles õhutada kirjanduse loetamisele ja lugemisele, vaid hoolitseda ka selle eest, et lugemismaterjal oleks tõesti hea. Raamatuaasta juubelpäeval peetud kõnedest kostis jee toon välja mitme kõneleja poolt. Siotati sapa- ja alaväärtusliku kirjanduse lugemisest.

Misjugune kirjandus on hea ja väärtuslik? Ülima väärtusega kirjanduseks peame lugema kirjandust, mille siju on kooskõlas Jumala tahtega; kirjandus, mis õilistab inimese hinge; täidab teda kõrgemate põlletega; annab talle mõitu madalate „mina“-instinktide üle; paneb teda armastama Jumalat ja kaasinimesi; täidab teda tahte- ja teovõimega hea jaoks; wabastab teda kurjusest ja wiib teda Kristuse — Suure Spetaja elule lähemale. Horace Mann ütleb: „Head raamatud on noorele meelele kui soojendaw päike ja karastaw wihm kewadel seemnele, mis on olnud talwel külma mõjul uinumas. Nad on weel enamgi, sest nad mõiwad päästa sellest, mis on pahem kui surm.“ Fuller lisab weel: „Raamatuid, nagu sõprugi, olgu wähe, aga hästi walitud.“

Noorjugu ei ole alati juhteline wahet tegema kasuliku ja kahjuliku kirjanduse wahel. Nende mõtteilm pole weel välja kujunenud; nad pole õppinud kogemustest. Nad lasewad endid juhtida ühikuteist juhuslikkudeist tunnetest ja mõjudeist. Sise-mised tungid ja lahendamata probleemid tõukawad neid ühes wõi teises suunas liikuma. Wanemate ja kasvatajate püha kohus on neid juhutada tasakaalustawat ja õiget teed näitawa kirjanduse juure.

Waleteaduse, ajawoolude ja mõne lewinud löökjõna tõttu ei hooli paljud, eriti noorem põlv, usulis-kõlbelise sifuga kirjandusest. Nad hindawad seda kui väärtusetut ja ifegi kultuurivaenulist asja. Nad, seades eelotjused põhjuseks wõi aluseks, ei taha saada aru, et peaagu kõik, mis on tänapäewases kultuuris head, on wõrjunud kristliku kõlbluse pinnal ja on toitnud end kristluse waimutoiduga. Inimesed, kes juhtuwad eitawalt waimulikule elule ja waimulikule kirjandusele, kaotawad oma kõlbelises jõus ja üldkasulikkuses palju; nad ei jõua vastu seista pahedele, kirgedele, kiusatustele. Nende moraalne elu on harilikult madalal tasemel.

Kõigetwõgetwam on annud oma sõnas wahendeid mõistuse ja waimu jõudude arendamiseks.

Kirjandus, mis annutab oma inspiratsiooni sawast allikast ja on ka järelilikult kooskõlas püha kirjanduse õpetusega, on õnnistuseks lugejale. Püha kirjandus on awaldatud jumalikud elupõhimõtted, mida peaks igaiiks teadma, et olla kõlbuline selle ja tulewase elu jaoks. Gemaldumine jumalike põhimõtteid sifaldawast kirjandusest annab tunda tagajärgi igapäewases elus. Kui ainult kirjanduse hult, mida loetakse, oleks mõõduandew inimsoo wäärtuse tõstmises, siis peaks küll praegune maailm olema parem kui kunagi warem. Rahjaks seda ei ole näha. Mutus, wõltsimised, petmised, wargused, tapmised, werewalamised ja õnnetu elu esinewad tänapäew enam kui minevikus. Et meie maailm pole parem — selles on jüüdi osa kirjandust. Ta wõiks olla parem, kui oleks rohkem trükitooteid, mille siju ja waim wastaks jumalikkudele põhimõtetele, nagu need esitatud piiblis. Jumala Sõna keskpunktiks on Kristus; temast aga õeldakse, et „temas on kõik tundmise ja tarkuse warandused warjul.“

Me elame walgustatud ajastul. Issand on annud inimestele tarkuse, et nad ostawad edasi anda oma mõtteid kirjalikult; ta on lastnud leiutada trükkunsti, mille tõttu trükitud sõna on leidnud määratu lewiku. Prohwet Taaniel räägib sellest kui ühest wiimseaja tunnusest. Oma raamatu kaheteistkümnendas peatükis neljandas salmis ta ütleb: „Aga sina, Taaniel, pane sõnad warjule ja pane raamat pitseriga finni, kunni aeg otja saab (lõpuajani); siis wõtawad paljud neid läbi ajada ja tundmine („teadus“ — mõnes tõlkes) läheb juureks.“ Et „paljud“ seda wõiwad uurida ja et „tundmine läheb juureks“ — seda wõlgneme suuresti trükkunsti edule. Kristus näitab, et tema ewangeliium peab minema üle kõige maailma, ja siis tuleb ots (Matt. 24, 14). Tänapäew on püha kirjanduse wõi osalifelt tõlgitud juba üle 900 keele. Kas see pole Ennistegija ennustuse täide-minek?

Käesolew aasta on eesti raamatule propogandaja juubeliaastaks. Kasulik raamat peaks tungima igasje perekonda; teda peaks enam loetama. Kõige hinnatawam olgu aga teiste raamatute seas Jumala sõna, mis ei tohiks puududa üheski kodus. Seda ei peaks ainult hoitama kui muinaswara wõi raamatukogu täidet, waid loetama enam kui ühtegi teist raamatut. Ta on eluleib wanale kui noorele. Samuti peaks leidma enam tähelepanu ja lugemist waimulik kirjandus, mis rajaneb Jumala sõna õpetustel. Eesti kirjanduse arengus oli piiblit ja waimulik kirjandusel tähtis koht. Eesti lant jääb tugewaks ja nurdmatuks, kui ta annab neile esikoha ka tänapäew oma kirjanduses, ja neis õpetatud põhimõtetele oma elus. Siis täidetakse teda igawiku jõuga.

E. Keh.

Õnnelikuks ise ja teised!

Prantjuse kuningas Karl IX küsis kord teda külastavalt itaalia luuletajalt Torquato Tassolt, kes tema arvetes on kõige õnnelikum. „Kumal,“ vastas luuletaja. „Seda teab igaüks,“ ütles kuningas, „aga kes peale Jumala järgmisena on kõige õnnelikum?“ Luuletaja vastas: „See, kes kõige enam Jumalale jannaneb.“

See oli õige vastus. Jumal on armastus. Seda ta ilmutas meile andes oma Poja inimsoo päästmiseks. Kristus ütles: „Mina ja Isa oleme üks.“ Kristuse kohta ütleb Pühakiri: „Teisi on tema aidanud.“ Tema pühendas oma elu teiste avitamisele ja lõpuks suri teiste päästmiseks. Sama põhimõtte leiame nii esimeste kui ka hilisemal ajal elanud tõeliste kristlaste juurest. Paulus ütleb: „Endjam on anda, kui võtta.“

Teiste avitamise põhimõtte ülistamist me ei leia mitte üksi Pühakirjas, vaid ka vanades kangelaslugudes ja vanas luulekunstis.

Tegelikus elus muidugi pole küll jelle põhimõtte tippaavutusteni jõutud, kuid ideaaliks on jee küll olnud. Muinaslugudes sagedasti kujutatakse kangelasi heategijatena, kes olid vabad oma „minait“, pannes mõnikord kaalule isegi oma elu.

Kes on jõudnud jellele astmele, võib olla tõelikult õnnelik; ta võib armastada, annetada. Tal on tung end kulutada teiste kasuks, nii kui päikene ja meeallik. Tema annetamine ei avaldu mitte üksi ainelises abistamises, vaid kogu tema tegevuses,

jõnades, naeratamises, jah isegi vaikimises. Kõik, mis me omame, võidame või saavutame, võib meilt kaduda, jaada võõrandatud, aga õnnistus ja vägi, mis tuleb annetamisest ja avitamiseft, jääb ja saab õnnistuseks teistele. Kõik hea, ilus ja igavene on pärit andmisest. Annetades ja ohverdades tajandame endas teed headusele, muutudes ihuajast ja ahneist annetajaiks ja armastajaiks.

Endaarmastus on inimsoole suurimaks vaenlaseks. Kui jellest ei püüta vabaneda, siis on bariduseft üksi vähe kasu. Selle puudumine annab end väga valusalt tunda. Mis on maailmas valitsevate rahutuste põhjuseks? Mis põhjustab jõdu ja verevalamisi? Minult endaarmastus, omakajupüüid. Moodne inimene on tsiviliseeritud väliselt, aga südame poolest on ta barbaar (met-fil). Kus relvastutakse praegu kõige rohkem? Just kultuurrahvaste seas. Praegune mõte rahvaste vahel ei ole relvadeft loobumine, vaid relvastumine üksteise võidu. Maailm oma jumalatu kultuuriga on kokku varisemas. Mida vajab inimjugu sellajes olukorras? Südamekultuuri, ligimeharmastust. Tõelise kultuuri alus on leida Kristuse õpetuses, Jumala sõnas, mis on ainjaks teejuhiks edule.

Kuid tänapäev ei taheta jelleft teada. Kristliku armastuse ja õigluse ajemel otsitakse teisi kultuurväärtsi. Need aga üksi ei aita. Seda näitab meile maailma olukord selgesti.

Möödunud kevade koolipäev misjoniseminaris Suschenhofis, Riia lähedal. Seal on seni õppinud ka eestlased.

Suur tähtsus on elaval usul, mis jääb jinnendatud tegeliku kristluse kaudu. Usk on ja jääb kasvatajaks korralikule elule. Kui inimesel on usk, siis ta ei heida meelt kõige suuremasi eluraskuses. Ta loodab Jumala peale ja lepiß jiidamepõhjaft nurjumisega. Nii ta elab hädaohu üle ja jäilitab hingelise tajakaalu, mille abil leiab ikkagi kuidagi võimaluse elada. Usklikul on halastus kaasinimeste vastu. Väike materjalne abi oma jõudu mööda, julgustavad sõnad ahastajaile, haigete külastamine, teise vääralt teelt ümberpöörmine — need on soovendavad, eluandvad päitejefiired eluteel.

TÄNAPÄEVANE KASVATUS

Kasvatus on olnud alati teotud raskustega. Korralikud vanemad on olnud alati mõtlema selle üle, kuhu nad oma lapsed juhtivad, millistele teedele, milliste abinõudega neid juhtida jne. Harva on kasvatus ilma mõnesuguste väärnähtusteta. Tihti ei teata nõu mõnesuguses raskuses, ollakse mures raske jüdamega ja weedetakse uneta öid.

Tänapäev on kasvatusenured muutunud tunduvalt raskemaks võrreldes endistega. Neg on muutunud, mis on ka haaranud ja mõjutanud noorsugu. Nõu on teine, tihti vanemaile nii arusaamatu, et nad ütlevad: Ma ei saa enam maailmast aru!

Sellest muutunud olukorrast ei ole tekkinud mitte harva ja mõnikord väga terava vastolu vanade ja noorte, vanemate ja laste vahel, mis teeb kasvatusela ja perekonnaelule juuri raskusi.

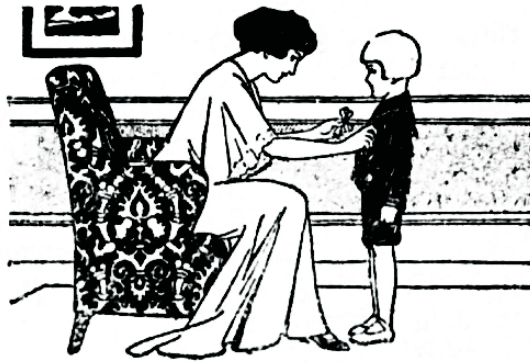
Seal kaebavad lapsed, nii poisid kui tütreid, et vanemad ei taha neist aru saada, et nende kalduvused ja soovid surutakse halastamatult maha, et vanemad viivad alati valjusega oma tahte läbi, et nad liialdavad oma vanemliku seisust ja õigust.

Teiselt poolt on jälle vanemad asetunud kimbatuse noorsoo vastuõffa waadetest, nende ohjeldamatust vabadustahetest, kadunud auartusest ja lugupidamisest või isegi kangekaelsest vastuseisust vanemate õige ja heasoovilise juhtimise vastu.

Veist vastoludest kasvavad mitte-rõõmustavad nähtused, mida saadakse näha ja kuulda kas omas perekonnas või naabrite elus. Seal on vanemad ja lapsed maenulised üksteise vastu, ilma üksteist mõistmata; vanemad ei ole armastust laste vastu ega lastel armastust vanemate vastu; iga perekonnaliige püüab oma poole ja meeretab siia teise peale.

Mis tuleb teha, et ei areneks jäärased ebarõõmustavad nähtused? Võrdluse kerge on kasvatus siis, kui lapsed on veel väikesed, kuigi ka noorem noorsugu ei jää tänapäeva ajavaimust mõjutamata. Aga kord jõuavad lapsed siiski aastatesse, kus vastoludest ei ole enam nii kerge üle saada, kus senised kasvatusabinõud üles ütlevad. Mis siis?

Tuleb leppida sellega, et vanematel tuleb teha sel alal esimene samm. Nende peale jääb kasvatuskohustus, ülesanne, juhtida ka veel küpsemat noorsugu. Vanemad on ikkagi rohkem läbi elanud,

ja peafid elu juhtima. Nad muudugi ka kannatavad hingeliselt vastolude pärast rohkem kui lapsed. Seepärast võib vanemalt oodata, et nad tõeliselt ja hoolikalt läbi katkustid, kuidas nad seni on oma lapsi kasvatanud. Kasvataja peab alati omaks võtma ühikuse, mille annud muu seas pedagoog Salzmann: Kasvataja õhku lapse

wigu enda juurest. Paljud vanemad teevad selle efektsamini, et nad võtavad kasvatusmõõdupiiks enda. Nad tahavad oma lapsi kasvatada nii, et nad janelkjad neile täiesti, et nad kasvaksid niiseldanende iseloomu, mõtteilma ja soovide sisse. See loomulikult enamasti ei lähe korda, sest esiteks lapsel on omasugune, vanemaist erinev loomus ja nii on tal ka omaõigus sünnipärase kalduvuse suhtes; teiseks laps kasvab ikkagi hoopis teistsuguses olukorras kui see oli omal ajal vanematel, ja ta muutub erinevaks.

Teine wiga on see, et vanemad väga tihti oma autoriteedi (mõjuvõimu) igas asjas maksma panevad. Selduga ma ei taha muudugi kõigutada lugupidamist kõige hea vastu vanemate õiguses — tõeliselt hea loob iseenejst sobiva olukorra — kuid vanemate poolt omaõiguse liialdus ei tule fiita heaks. Väga juuresti sissewõetud autoriteet tunneb end liig tihti haawatud olevat ja tekitab wihastumise, mis alati kasutab võimu ja waljust, mis on üldse väga kiistavad abinõud. Sellega ei saa juhtida noorsugu; wiimane sel puhul tunneb ainult, et teda on kõrwale liikatud, ülekõhtuselt ja armutult koheldud. Karmus tekitab alati orjaliku mõtte, mida me ei tahaks ju oma lastele soowida.

Vanemad peafid püüdma oma last õieti mõista. Mis ta on niisugune? Millises olukorras ta elab? Mis talle mõju avaldavad? Sellisel waatlusel laps erineb wanemale warsti uues paremas walguses. Laps aimab ka wanema helust, ja on selle eest tänulik. Laps hakkab wanemat usaldama ja tema sõna kuulma; nii areneb terna kooselu.

Nii mõnigi lapse iseloomujoon tuleb panna noorusel arwetele; noorus on ju tormiline, tujuiline, rahutu. Wanemates aastates jääb ära paljugi, mille vastu warem asjatult wõideldi.

(Särg 156. lht.)

PEREKOND — ELU ALUS

Kuba seepärast on perekond elu alus, et ta sünnitab ja kasvatab järeltulijad. Perekond hoolitseb kõigepealt lapse kehalise heaolu eest, et temale ei juhtuks midagi halba. Siin võivad olla küll erandid, kuid üldiselt peab tõendama, et kuskil ei saa kohelda noort maailmakodanikku paremini kui just perekonnas.

Lapse vaimne ja füüsilise arenemine ei ole mitte väikese tähtsusega. See selles etendab juuri osa perekond. Väikestele lastele on ainjad kasvatajad — vanemad. Siljem aga tulevad juure teised kasvatuslikud tegurid nagu: kool, sugulased, mängukaaslased, tänava oma mitmesuguste sünnimuste ja piltidega, raamatud jne. Kõik need on üsna juure mõjuga, kuid üle nende kõikide seisab siiski perekond. Seal omandab laps esimese mõju. Asjad, inimesed, lähem ümbrus, need kõik avaldavad temale jäävat mõju. Laps näeb seal alati samasid eeskujusid, teadlikult ja teadmatult ta õpib tundma elu. Nagu need põhialused kõigele sellele, mis on õige ja hea, võivad kasvada lapsesse perekonnas. Viirus, laiskus, kohusetunne, põhjalikkus, usaldatavus j. t. v. need, mis on elus hädavajalikud, neid poogib perekond lapsesse. Perekond on inimese esimene seltskond. Seal ta õpib tähele panema teisi, valitsema enese üle ja kohanema teistega.

Seas perekonnas inimene kasvab nii, et ta võib täita oma kohuseid juures inimperes ja olla õnnelik teiste seas. Elu ülalpidamine ja materjalsete vajaduste kindlustamine lahutavad inimest perekonnast, kuid selleks, et panna alus uuele perekonnale. Inimese veri, tema hing otse koos elu, ta igatseb abiolu, last ja perekonna-õnne.

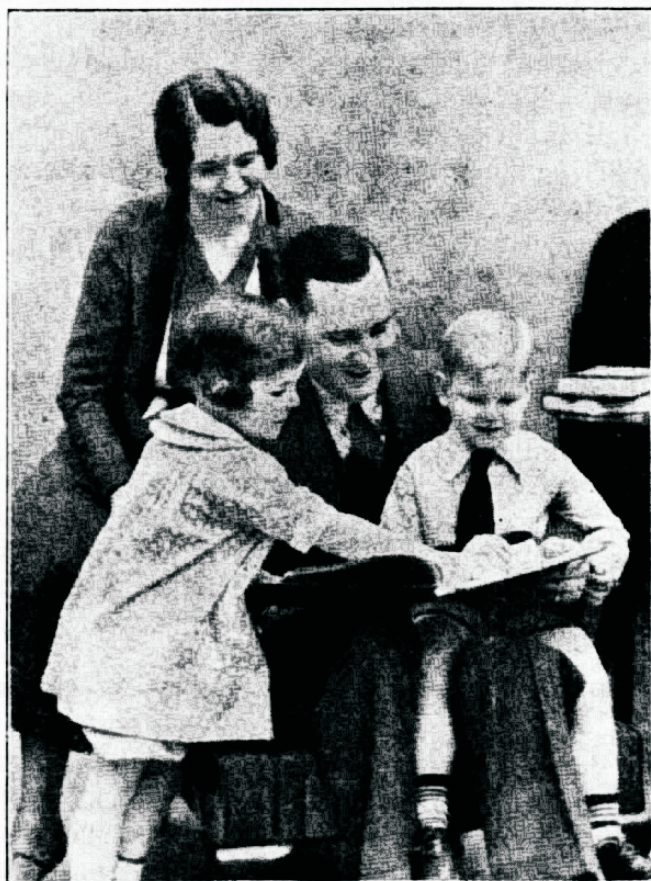
Tema poolt rajatud perekond on kindlaks aluseks eelseisvaks eluks. Perekonnas loob naine endale loomulikuna ja parima tööpõllu. Seal ta on mehe elukaaslane, hoolikas lapse-ema, ustav ja kindel kaitse kõigile perekonnaliikmetele, üldse perekonna ülesehitaja. See on tema igatsetuim ja armajaim tööpõld, ja siin ilmneb terve tema isiksus. Sel määral, kuidas ta kujundab, annab, hoiab, saab ta ka ise sellest rikkalikku õnnistust. Ohverdada teistele, kaasa tunda ja võimalusi luua, kõike seda võtab ta oma kohuseks.

See mehe mõju ulatab väga kaugemale perekonnas ja on aluseks perekonna kasvamisel. Mees teab, et ta peab hoolitsema perekonna eest, ja jee teadmine suurendab ja kinnitab tema vastutustunnet, see ergutab ja kasvatab tema jõudu. Mõeldes

naise ja laste peale, ta võtab kogu kõik oma jõu. Seeläbi ta määrastab oma tööd ja viib tihti läbi juuri asju. Kui palju saab küll tehtud — mitte töö enese pärast, mitte ka kohusetunde pärast, vaid just armastusest omaste vastu. Mitte harva ei teli mehes suurim rahuldustunne, kui ta võib muuetada perekonnale mitte üksnes vajaliku, vaid ka mõnija ja kindlustada nende tuleviku. Perekond on mehele tugewaks mootoriks, suureks jõuallikaks.

Nii mõnigi kord koju tulles ta on väsinud, närviline ja tüsane; siis on perekond temale rõõmuks ja kohaks, kus ta maitseb rahu ja puhkust. Ta unustab siis välisilma, muutub rahulikuks. Ennustusrikas rahupäeva-õhtu saabumud, on südamlik ühendus armajatega, südamlikud sõnad naisele, kõnelused laste ja vanemate vahel. Kõik see vajub sügavale südamesse, äratav seal ilusamad tunded, annab tõuke suuremale tegevusele ja saab tugewaks ühendavaks jõuks. Siin jääb tõeks asjaolu, et mida mees on oma ülesandele ja elule,

(Särg 156. lht.)

Perekonna idüll

RAHVA TERVISHOID ABESSIINIAS

Abessiinia eluist-oluist kirjutas mõni aeg tagasi dr. Pürmal järgmist:

Kolme-aastase töö järel tahan tagasi vaadata ja esimese alguse oluforda praegusega võrrelda. Selle aja jooksul on palju muutunud, ja jeda paremuise poole. Haigla Dessie's ajutati üks aasta enne minu tulekut. See on liig lühike aeg, et pärismaalasi harjutada arstiabi tarvitama.

Esimesel aastal oma tegevuses ma tegin endale ülesandeks äratada pärismaalastes usaldust. Neil tuli harjuda ja õppida teatavat hirmu ära võitma, et valdavalt meie poole pöörata abi saamiseks.

Liikujid ringi võimatumad kuuldujed, mis välismaalased haigetega teevad. — Meid nimastatakse, et nad ei tunneks valu, ja siis lõigatakse haiged käed-jalad ära. Aralõigatud kehajad jüüakse pärast. Niiuguseid kuulduji rääkisid pärismaalased.

Ambulanttsis-käijaid oli küll rohkesti. Sellega nad olid juba varem harjunud. Aga haiglasse ravimisele jäämisega ei olnud nõus. Selle eest oli neil juur hirm.

Kord soovis üks pealik, et me raviksime tema teenija haiget jalga. Veel praegu on mul mälestusest silme ees kõigest kehast värisev ori. Aga minu liigutus valmistas temale juurt hirmu.

Tihsti ma käisin ringi, et tuua haigeid ravimisele. Ma rääkisin nendega kui väikeste lastega ja lubasin neile kõike võimalikku, et nad ainult tuleksid haiglasse ravimisele.

Pikkamööda oli meil sellest ka tagajärge. Siiski tuli ikka veel ette, et haige oli järgmisel päeval pärast operatsiooni ära läinud.

Juba aasta pärast oli asi parem. Kohalikud elanikud olid saanud meie tööga tuttavaks ja linnafid meile täie usalduse. Ma kaugelt hakkas tulema haigeid. Ei olnud midagi ebaharilikku, et inimesed reisisid 8—10-päevase teekonna, et jõuda Dessie haiglasse. Kõik woodid olid alati võetud. Üsagi koridoris olid haigewoodid. Mõid ei olnud enam tarwis haigeid otsida. Me ei saanud ka kõiki ravimisele võtta ruumipuuduse tõttu; pakkusime vaid ambulatoorset abi ning andsime edaspidijärgs lootust.

Esialgu toimimine ravimisi tajuta, hiljem hakkasime võtma võimalust mööda väikest tajut, et misjoni fulufid osaltki katta. Haiged tulid kaugelt meie juure. Nad wajasid pikemat ravi wõi neile tuli teha operatsioon. Enamal jaol polnud raha. Me olime pööranud pealikkute poole palwega, et nad kataksid fulufid. Toetusti olime ka saanud, et rahwa terwislikku oluforda parandada.

Arstlik misjon Abessiinas areneb üsna hästi. Kolme aasta eest oli adventmisjonil ainult üks haigla, nimelt Dessie's, 3da-Abessiinas. Mõid on meil juba kolm juuremat haiglat ja mõned ambulantsid. Meegus Saile Selassie on annud pealinnas Addis-Abebas meie juhtida ühe haawaikliiniku. Tema Majesteet on annud meile ka ühe jumma haigla ehitamiseks Debra-Taborasje, Põhja-Abessiinas. Selles haiglas on ruumi üle 60 woodile. Oleme saanud walitsuselt uusi ettepanekuid, awada haiglaid.

Dessie on umbes kahe nädala tee Addis-Abebast ja asub ilusjal kõrgustikul. Liiklemine toimib eslitega. Tee sinna kõrgustikule on erafordselt wawaline. Tuleb minna üle kõrgustikkude, kus puudub korralik tee, ja seepärast reisisja tunneb kõigust wähe mõnu. Tuleb tõusta juurtesse kõrgustesje ja lastuda madalikule. Need kõrgustikud ulatuvad 9000—11.000 jalga üle merepinna. Üht kõrgustikku abessiinlased nimetawad Abia Fetsh — mis tähendab eeslihukkaja.

Meie misjoniasutus ja haigla Dessies on wäga ilusjal kohal. Wajad on ilusjad ja otstarbekohajelt ehitatud. On nagu wäike kuningriik seal töötawatele arstidele. Mitme saja miili ulatuses ei ole teist rawiasutust ega arste ja seepärast tuleb haigeid wäga kaugelt.

ABESSIINIA MAALID

Vasakult: Püha kolmainus — patulangemine — paradiisist väljaajamine — Mariale kuulutamine — püha perekond — targad — Joosepi unenägu — Egiptusesse põgenemine — Jeesuse ristimine — ristilöömine — ülestõusmine — taevaminek.

UUS-HEBRIIDI SAARTE APOSTEL

Teiste inimsoole õnnistust toovate meeste ees-
otjas seisab John G. Paton (loe Pät(õ)n), kes
ristikangelasena on palju korda saanud Uus-Heb-
riidi saartel, mis asuvad Austraalia piirkonnas.
Sügava andumusega ja ennastjalgava armastuse-
ga ta töötas waeste pimeduses olevate paganate
heaks, et neid tõsta nende halwast ja metsikust elust
ja juhatada Kristuse juure, kes võib kõiki lange-
nuid päästa.

Ta jõudis Schotimaal 1824 aastal jumala-
kartlikkudest wanematest. Zuba lapsena avaldas
temasse mõju isa südamlikud palved pöörmiseks, ja
tema noores südames tärkas igatsus saada neile
ford walgusewiijaks. Kahesteistkümnne-aastasena ta
õppis isa juures kudumistööd, kus hoidis nii palju
koffu, et võis minna mõneks nädalaks ühte aka-
deemiasse õppima. Võimavaheaja, kui teised olid
tegemuses spordiga, ta kasutas õppimiseks. Zuhus-
likult ta sai koha umbes 7 klm. kodust eemal, kus ta
jällegi kasutas õppimiseks iga waba minuti. Tema
hoolust ja edasiüüdmist pandi tähele, ja ühe amet-
niku poolt tehti talle ettepanek, sõlmida leping
seitsme aasta peale soodsa koha saamiseks. Paton
tänap ettepaneku eest, kuid ei võtnud seda vastu.
Zmestunud ametniku küsimuse peale, miks ta ära
ütleb pakutawast kohast, mis igale teisele oleks ol-
nud auks, wastas noor Paton: „Minu elu on pü-
hendatud ühele teisele meistrile, seepärast ma ei wõi
end siduda seitsmeks aastaks.“

„Kellele?“ küsis ametnik terawalt.

„Zsiandale Zeesusele Kristusele, ja ma tahan
niipea kui võimalik ennast ette walmistada tema
ewangeeliumi kuulutamisele.“

See wastus wihastas ametnikku, ja talle öeldi
teenstuskoht üles. Peagi ta sai endale teise koha
Glasgowis kirjanduse wäljaande juhatuses refor-
meeritud presbüteri koguduses. Siit ta võis ka
küllastada waimulikku seminarit ühe aasta. Siljem
töötas koolipõllul ja linnamisjonis, sealjuures aega
hoolega kasutades eneseharimiseks.

Misjonipõllule minek.

Kui reformeeritud presbüteri kogudus efines
üleskutsega misjonäri leidmiseks Uus-Hebriidi saar-
te jaoks, siis wastas Paton sellele pärast tõsist pal-
wet ja eneseläbikatsumist. 1858. aastal ta lahkus
kodumaalt ühes abikaasaga ja ühes teise kaasmis-

jonäriaga. Meljakunlike sõidu järele nad jõudsid ko-
hale. Patoni tööpõlluks sai Zanna saar, kus elasid
metsikud ja ilma wähemagi tsiwilisaatsoonita sugu-
harud.

Misjonäride esimene ülesanne oli ehitada mis-
jonimaju, mis toimus juurte raskuste all. Algul
näis Patonile nende metslaste heaks töötamine
olewat peaaegu wõimatu. Metslased elasid äärmis-
elt wihawaenus üksteisega ja sõdimine oli nende
alaline rõõm ja töö. Sõditi iga tühja asja pärast.
Nad käisid täiesti alasti, tätoweeritud (wärwitud)
mitmesuguste wärwidega; mida rohkem keegi oli
walanud werd, seda firewama wärwiga ta oli wär-
witud. Metslased elasid äärmises ebajumalatee-
nistuses, nõiduses ja ebaujus. Olles alatafa hir-
mus ja kartuses jumalate wiha eest, nad töid lepi-
tuseks ka inimohwreid. Wõidetud waenlaste liha
oli neile jagedasti piduroaks.

Wõrrelles seda sügawale langenud inimtõugu
endise Glasgowi feltskonnaga, kirjis Paton edamisi:
„On see võimalik, et olen pühendanud oma elu sel-
lasele rahwale? Kas on üldse võimalik midagi
teha nende heaks?“ Pea möödusid esimesed tunded
ja ta ülimalt püüdeks sai neid mõita Õnnistegijale.

Zärgmisel aastal tabas teda raske löök: ta kao-
tas surma läbi oma abikaasa ja wastüündinud poja.
Nüüd oli ta üffi. Kuid ta ei murdunud. Tuge-
was meelekindluses ja usus Jumalasse ta jatkas
oma tööd.

Kohale jõudes olid misjonärid rahwale uudiseks
ja nad wahtisid huwiga nende ehitustööd, mis oli
neile tundmata. Warsti aga pidid misjonärid
nende pettust, wargust, äraandmist ja kallaletungi
tunda saama. Kolin korda olid nad sunnitud sama
maatükki ostma, mis neilt taheti uuesti rööwida.
Majatarbeasjad, woodiriided, tööriistad warastati,
milledest suurem osa toodi tagasi hiljem, kui saarele
lähenes laew, mis neid wiis kartusesse.

Mõned pealikud muutusid ka sõbralikeks. Uus
läbikatsumine tuli pikaldate põua läbi, mida arwati
misjonäride ja nende Zumala süüks. Ühel nõupi-
damisel otjustati neid tappa, ehk wähemalt saarelt
lahkuma sundida. Poolehoidjad pealikud teatasid
ja ütlesid: „Paluge oma Zehoowa Zumalat wihma
pärast.“ Nad palusid ja wihm tuli, mis neid seeford
päästis.

Siljem jäi haigeks üks pärismaalasest õpetaja
ning suri. Talle järgnes keegi pealikuteest, ja veel

teisi haigeksjäänisi tuli ette. Süüdi olid jällegi misjonärid. Ühel suurel koosolekul otsustati neid tappa. Sullustus ja werejanu näisid mõitvat ja walgete elu rippus ainult juuksekarwa otjas. Kuid Issanda halastuse tõttu tõusis äkitselt koosviibijate seast keegi sõjatas tugev pealik üles ning sõjanuio pea kohal keerutades hüüdis ta walju häälega: „Mees, kes tapab Misji, peab esiteks minu tapma! Mees, kes tapab misjoni õpetajad, peab enne tapma minu ja minu rahwa; me seisame nende eest ja kaitseme neid surmani.“ Üks teine pealik ühines temaga ning suur koosolek lahkus aralt ilma misjonäridele häda tegemata.

Töötamas pärismaalaste seas.

Walgus hakkas koitna pimeduses; sest mitu meest tulid õõsi järjekindlalt Patoni juure, et saada õpetust uuest usust. Pool tosinat püüdis juba uut elu Kristuses elada, kuna kuulajate hulk pühapäewiti tõusis neljakümne peale. Meliteist korda tungis talle kallale malaaria ja ta pääsis igakord pärismaalise õpetaja Abrahami ja ta naise hoolega rawimise tõttu. Abraham oli kaasa tulnud teiselt saarelt, kus ta oli kristlaseks hakanud. Patoni oma sõnade järele oli ta kui ingel walwanud tema haigewoodi juures ja ennast wiimse võimaluseni ohwerdanud Issanda tööle; seda kõik tegi ta Jesuse pärast.

Waenlased ei loobunud elu kallale kippumise kawatsustest. Kord, kui hulk pärismaalasi oli kogunud misji jaama juure, tormas keegi neist kirwega Patoni peale, et talle anda surmahoopi, kuid üks pealik haaras õigel ajal labida ja päästis ta elu. Ühel ööl tungisid metslased kolm korda ta maja kallale ja püüdisid maha murda ust, kuid said tagasi hirmutatud Patoni wäikelest koerast, kes oli walwel.

Ühel hommikul ta leidis oma maja olewat jälle sõjameesteit ümbritsetud, ja juht teatas, et nad on tulnud ta elu wõtma. Nähes, et ta on täiesti nende wõimuses, ta põlwitas südamlikus palwes Issanda ette ja andis oma ihu ja hinge tema hoole, siis astus julgesti nende juure wälja, seletas neile nende paha teguwiiji, wõrreldes seda oma ümbertäimiseega nendega ja näidates, et ta pole seda sugugi teeninud. Lõpuks ütlesid mõned pealikud, kes olid käinud koosolekul: „Meie teguwiiis on paha, aga nüüd tahame sinu eest wõidelda.“ Nii pääsis seekord inglite poolt hoitud mees.

Üks teine kord kohutas märatsejaid lignew tornaado (tuulispea), ja nad loobusid majale kallale tungist. Mitu korda oli Paton oma elu kaalule pannes lepitanud sõdiwaid suguharusid ja neid wiinud sõjast loobumisele.

Sõjad tõusid uuesti, milledes langes ka Patoni poolehoidja ja teda kaitsja pealik. Nüüd tormasid

waenlased misjonijaama ja rüüstasid selle paljaks. Paton ise pääsis Sumala ime läbi ja tal ei jäänud muud üle kui põgeneda. Läbi suurte raskuste ta jõudis wiimaks ühele teisele saarele, kus asus misjoni asutuspunkt.

Ta ei pööranud enam kunagi tagasi Tannasse, ent tema nelja-aastane ennastjalgaw töö pole olnud asjata: hiljem wõrsus sellest wili ja teda mäletati seal kaua.

Pärast Schotimaalt tagasitulekut ta asus Aniwawa (haar) Kristusele wõitumisele. Aniwawased olid laisad, rumalad ja kergesti pahandatawad ning ebanju pimeduses. Wäsimata töölisel läks korda neid kõiki wõita Kristuse tõele. Selleks aitas eriti kaasa üks kaewuüwendamise juhtum. Kuna aniwawastel puudus alatijelt kättesaadaw wärske wesi, siis Paton otsustas Sumala abiga kaewu kaewata. „Wihm tuleb ainult ülalt,“ kordasid metslased. Mõned olid siiski tahtlikud kaasa aitama. Ühel hommikul oli kaew sisse langemud; tuli uuesti peale alustada. Seda ei olnud pärismaalased enam walmis tegema, waid andsid nõu plaanist loobuda. Ta asus ise kaewu ja kastas teisi ainult täidetud ämbrit wälja tõmmata. Ühel õhtul tundus, et wesi hakkab juba alt sisse imbuma. Paton ütles wanale pealikule: „Ma mõtlen, Jehoowa Sumal annab meile homme august wett.“ Pealik wastas: „Si Misji, ja ei näe kunagi siin saarel wihma maa alt ülesse tulewat.“

Järgmisel hommikul täitis lõpmata rõõm ja tänutunne Patoni südamet, kui ta leidis augu sügawamale puurimisel, et wesi hakkas seda täitma. See oli Jehoowa õnnistuse kaew.

Kui ta jälle nähtawale ilmus ja fruuksi täie wett kaasa tõi, siis polnud metslaste imestusel piiri. „Wihm, wihm!“ hüüdis pealik, „suured on teie Jehoowa teod.“ See andis tõuke usulisele liikumisele. Ikka enam ja enam haarasid nad kinni uuesti õpetusest. Sumala waim töötas wägewasti. Mõne aasta pärast oli juba paganlik teenistus kadunud ja kõik kummardasid elawat Sumalat. Kristuse ustawa sõdija waew oli kroonitud tagajärgedega.

Wäsimatult ja täieliku enesepühendusega ta oli töötanud Kristuse asja heaks, kõiki raskusi kannatlikult kandes. Oma wiimjed aastad ta weetis Austraalias, kus ta weel töötas hoolega 73 aasta wanuses. 1907. aastal kutsus Issand oma truustistikandja sõduri puhkusele.

John G. Patonist võib õigusega ütelda, et tema elu oli pühendatud teiste teenistuseks. Ta oli kui haljendam, lõhnam ja wiljakandew puu, millest paljud said tunda õnnistust. Tänapäewa noortele on ta üleskutseks tööle ja ennastohwerdamale elule — elule, mis on ilus ja wäärtuslik.

Ainetel G. N.

EVESUSE KOGUDUS

Esimene kristlik sajand

Ilmutuseraamatus esimene ilmutus käsitleb seitset kogudust. (Alm. 2. ja 3.). Jeesus seitsme tüünlajala keskel annab ülemaate kogudustest, mis järgnevad üksteisele kuni maailma lõpuni. Ta nimetab oma rahva eksiannunud ja ühtlasi ka võidud. Ta annab kiituse ja tunnustuse, aga ka manituse ja hoiatuse. Ta annab oma kogudusele töötused ja julgustab teda otjani kannatama.

Kristus on oma läkituses nimetanud seitset kogudust Väike-Aasias. Siiski ta ei pööra mitte ainult seitsme kohaliku koguduse poole. Peale nende seitsme oli ju veel palju teisi ja juuremaid kogudusi. Kas neile kogudustele ei olnud siis tarvis juhatusi, õpetusi ja nõuandeid? Kas Issand jättis need siis tähele panemata ja ilma läkituse? Nii on nii, et mitte seitsmele kogudusele ei saadetud läkitused, vaid neid nimetati kui sümboleid (tähenduskujud) mitmesugustest ajajärgudest kristliku koguduse ajal, alates Jeesuse päevist kuni maailma lõpuni.

Nii Issand ise jaotas eeloleva aja seitsmesse ajajärku. Ka on nende järjekord kindlate tunnustega ära näidatud. See tõsiasi on tähendatud muu seas läkitusega, mille Issand annab viimasele kogudusele, nimelt neile, kes elavad maailma ajaloo viimisel järgul. Juba eelviimasele kogudusele ta ütleb: „Vaata, ma tulen pea.“ Ja siis viimisele ta ütleb: „Kes võidab, sellele annan ma anda minu oma aujärje peal istuda, nõnda kui minagi olen võitnud ja istunud oma Isaga tema aujärje peal.“ (Alm. 3, 21.). Seitse on piiblik täiuse arv. Issand valis seitse kogudust; see näitab, et ta tahtis sellega kokku võtta kõige kristliku koguduse aja.

Apostlik kogudus.

Jeesus valis Ewejuse koguduse nimetuse esimesele kristlikule ajajärgule. Selle ajajärgu kogudusest ütleb ustav ja õige tunnustaja: „Ma tean sinu tegusid ja sinu tööd ja sinu kannatust, ja et ja ei või mitte kurje sallida, ja oled kuulnud neid, kes end ütlevad apostlid olevat ja pole mitte ja oled neid leidnud valelikud olevat, ja oled kannud ja sul on kannatust, ja minu nime pärast oled ja tööd teinud ega ole ära väsinud.“ Alm. 2, 2. 3.

Sõna Ewejus tähendab joow või joowimismäärne ja tähistab Kristuse kogudust esimesel sajandil. See nimetus on väga kohane apostlite aegsele kogudusele. See ajajärg lõpeb apostel Johannese surmaga, 100 aasta ümber pärast Kristust. Kogudus esimesel ajajärgul oli ise kuulnud tõde Ünnistegija käest, kes on kõige tõe alus. Tema elu, õpetused, surm ja ülestõusmine ei olnud veel usklikudel meelest läinud, ja pühakirja tõde oli värskelt kõigi südames. Apostlid kuulutasid igal pool, mis nad olid näinud ja kuulnud. Nende kuulutus võeti paljude poolt juure rõõmuga vastu. Ja need omakorda rääkisid teistele jeda, mis täitis nende südant, kuni ünnistuskuulutus lewines üle kogu tol ajal tuntud maailma.

Edu saladus.

Milles seisis apostliku koguduse mäe ja edu saladus? Oli puhast õpetust. Nad mõttsid oma kuulutuse Jumala sõnast. Ünnistegija ise oli neile näidanud, kuidas tuleb ewangeeliumi kuulutada. Ta algas Mooseseist ja prohvetitest ja näitas, mis nad temast on ütelnud. See oli apostliku kuulutuse mõti. Säärasel kuulutusel on Jumala ünnistus.

Ewejuse kogudus mitte üksnes ei uskunud ega elanud Jeesuse kuulutuse järele, vaid nad ka kuulutasid ja rääkisid temast igal pool, kus nad iganes olid. Esimene kogudus oli elav misjonikogudus. Koguduseliikmed olid Jumala kaastöölised. See pärast oli neil ka Jumala kaasabi, mis saab ainult neile osaks, kes teda ustavalt teenivad.

Apostlik kogudus oli korra kogudus. Nad ei lubanud, et waleõpetus nende juures maad võtab. Nad panid neid tähele, kes end apostliteks nimetasid ja leidsid sealjuures muudugi need üles, kes jeda ei olnud, vaid walelikkudeks osutusid. Piha Waimu juhtimisel kogudus valis tõde kuulutama need, kes olid ustavad.

Esimesel kogudusel oli kindel kord kogudusekuulamise kohta. „Aga see on sul, et ja Mikola usufeltji tegusid wihkad, mida ka mina wihkan.“ (Alm. 2, 6). Tooford juba tahtsid kuuluda koguduse inimesed, kes lewitafid waleõpetusi. Nii ka nikolailased, keda siin nimetatakse. Rohkem

nende algusest ja õpetusest ei ole teada, jüiski arwatakse, et nad pooldasid abielurikkumist ja palju-naishapidamist. Paulus juba kirjutab korintlastele, et ei tohi sallida abielurikkumist. Ta ütles: „Teie tütlamine (kuulsus) ei ole mitte hea; eks teie tea, et pisut haputaigat kõik taigna hapuks teeb? Seepärast pühkige wälja wana haputaigen, et teie uus taigen wõiksite olla.“ 1. Kor. 5, 6, 7. Kui kogudus tahab hoida oma puhtust ja jõudu, siis ta peab panema wälja niisugused üleastujad. Sellest nõudest pidas kinni esimene kogudus, kes nii õpetuses kui ka elus hoidis puhtust.

Esimese armastuse kaotanud.

Ustav ja õige tunnistaja mitte üksnes ei fiida kogudust, waid ka ka laidab teda, kui jeda tarwis. Nii ütleb Issand Ewejuse kogudusele: „Aga mul on midagi sinu wastu, et sa oma esimese armastuse oled maha jätnud.“ 1. Klm. 2, 4. See etteheide ei ole mitte üksnes Ewejuse kogudusele, waid ka kogudustele igal ajal. Seepärast tuleb ennaft läbi katsuda, kas see etteheide ei käi ka minu kohta? Kas mul on esimese koguduse armastus? Kas ma armastan Issand Jeesust weel nii nagu siis, kui ma esmaford temast kuulsin ja ta wastu wõisim? Kas mul on weel seesama ühendus temaga pahwetes? Kas on tema sõna mulle niisama kallis kui warem? Sellised küsimused peame endale esitama tõsiduse ja hoolega. Kui oleme esimese armastuse maha jätnud, siis on ka meie nõuame nagu Ewejuse kogudusele: „Siis mõtle nüüd, kust ja oled ära langenud, ja paranda meelt, ja tee esimesi tegusid, aga kui mitte, siis tulen ma sulle nõbedasti ja tahan ju küünlajala asemelt ära liikata, kui sa meelt ei paranda.“ 1. Klm. 2, 5.

Kui oled Jumalast kaugele ja õigest teest kõrwale läinud, siis on tema manitsus: „Paranda meelt ja tee esimesi tegusid!“ Peame Issanda ette tulema palwes, oma patud üles tunnistama ja andeks paluma. Ta ei liikta jeda mitte ära, kes nii tema juure tuleb.

Kes aga alati Püha Waimu manitjusele wastu paneb, see jäetakse lõpuks omaette. Manitsus Ewejuse kogudusele kõlab: „Paranda meelt!“, wõi kui mitte, siis saab küünlajalg asemelt ära liikatud. Eli, mis tähendab Püha Waimu, wõetakse ära, ja walgus kustub. Meile on manitsus nagu eweslastele: „Ärge kurwastage mitte Jumala püha Waimu, kellega te otsekui pitsoriga olete kinnitatud ärälunastamise päewani.“ Ew. 4, 30.

Töötus wõitjaille.

Kõratus lõpeb aulise töötusega wõitjaille. „Kes wõidab, sellele tahan ma anda jüüa elupuust, mis on teisel Jumala paradüüsi.“ 1. Klm. 2, 7.

Jumala kogudus on oodanud selle aulise töötuse täideminekut. Meie esimene aeti paradüüsi wälja. Patuga nad kaotaksid õiguse paradüüsis elada. Nende järeltulijad on langenud patusse. Paljud jüiski saawad Kristust uskudes taewase kodu pärijaks. Kes wõidab, neil saab olema meelewõld elupuust jüüa ja igawesse linna jüüsse minna.

Järgmises numbris awaldame ristikoguduse teise ajajärgu, s. o. prohwetikuulutuse nimetuse järelle — Smürna koguduse. Nii edaspidi järguwad kõik seitse koguduse ajajärku.

TÄNAPÄEVANE KASVATUS

(Algus 150. lht.)

Wõib-olla on see kõlanud nii, nagu oleks wanematelt nõutud liig palju wastutulekut lastele? Ei. Kui on tegemist ilmjete efsijammudega, hädaohtlikkude efsimustega, siis on loomulikult kohustus, mitte ainult tähelepanelikult pealt waadata, waid ka selle wastu wõidelda, asja parandada. Igaal juhtumil peab otfima kõige parem abinõu. Wanemate hooleks peab jääma, et ei tuleks wastolusid, wõi et neist õnnelikult üle saada. See on proowifimi nende kõigoks tööks, kas nad dieti talitawad.

Tänapäewa perekond elab üle rasket kriisi, mis tuleneb mõnesugusest põhjustest. Ja mitte wäike ei ole ka wastolu woorte ja wanade wahel. Kus see aga wanemate oskisel kaob wõi wäheneb, seal kujuneb perekonnaelu paremaks ja õnnistusrikkamaks. Sellest saawad kasu nii wanemad kui lapsed.

B. S.

PEREKOND — ELU ALUS

(Algus 151. lht.)

Kuidas ta on seltskonnas, mis ta teeb ehk ei tee, see kõik on kui juur, mis ulatab jüigawale tema perekonnaellu.

Perekonnas elawad tihti mehe wõi naise wanemad ja teised sugulased. Nad kõik kaswawad jellel samal juurel, neis woolab seesama veri. Seepärast nad on oma kooselu tõttu lahutamatuult ühendatud.

Olguigi, et mitte alati ei saada läbi arusaamatusteta, kuid ometigi tunneb igaiüks perekonnas endale faitset; perekond on igaihele tugi ja kindlus seesmistes ja wälistes raskustes.

Riik ja perekond seisawad kõige lähemas ühenduses, nagu taimel üffitunud rakufesed on ühenduses kogu organismiga. Iga rakuke elab küll oma elu, kuid samal ajal aitab ta kujundada terwiku kõrgemat kaju. Nii etendab perekond suurte osa nii üffitifu kui ka riigi saatuses. Tõdenewad Pestalozzi sõnad: Perekond, ja kõlbluse ja riigi alus!

S.

SINU EESMÄRK?

Jõuk poisse oli veetnud koos mõne lõbusa tunni, harjutades ja mängides, mis kellelgi meele tuli. Lõpuks oli tagavara otsas. Kee- gi ei leidnud enam midagi katsetamisväärsset ja nad valmistusid kojuminekule.

Äkki hüüdis üks väiksemaid mänguselt- silisi: „Pidage, poisid, mul tuli veel üks har- jutus meele! Teeme katset, kes meist käib kõige otsemas joones. Siin on puhas liivane pind ja seega jäljed selgesti näha.“

„Tore!“ hüüdsid kõik poisid kui ühest suust.

„Kes kõnnib esimeseks?“

„See, kes tegi ettepaneku,“ kostis poiste keskkelt.

„Hans, tee kohe algust!“

Hans ei tõrkunud vastu, vaid alustas kohe käiku. Ta astus ettevaatlikult, püüdes käia otsejoones, vaadates vahelduvalt kord tee- le, kord oma jalgadele.

Teised vaatasid huviga Hansu asjatuid jõupingutusi hoida end otsejoones. Juba kostsidki nende hüüded käskides Hansul pöörata kord paremale, kord vasakule poole.

Hans tegi mis suutis ja märgates, et ei tule ülesandega toime, lõpetas katsetamise.

Vaadeldes lõpuks oma jälgi, ta veen- dus lõplikult kõr- valekaldumises.

Teele asus tei- ne poiss, kuna tei- sed kannatamatult korda ootasid. Teda saa- tis peagi pealtvaatajate naer ja hüüded kõn- dida otsemas suunas. Ka tema käsi ei käi- nud paremini eelmisest.

Seni pealtvaadanud poisid imestasid teiste ebaõnnestunud katsete üle, lootes ise teha paremini. Teele asus kolmas poiss, ja ei kestnud kaua, kui ka tema veendus oma võimetuses kõndida nõorsirgelt. Teiste jõu- pingutustel olid samad tulemused, ja imelik, mida kauem nad katsetasid, seda kõvera- maks muutusid jälgederead liival. Nii nad lõpeks olid kõik ilma nõuta.

Äkki lähenes neile üleaedne Peeter ja jäi nende juure peatama. Kohe tehti temale ettepanek teha kaasa.

Peeter vaatles hetkel poiste asjatuid katseid ja naeratas omaette. Siis ta haaras maast kepi, viis selle platsi teise ääre ja vajutas liivasse. Tulnud tagasi, ta pani käed tasku, tõstis pea üles ja vaatas kõr- valekaldumatult kepile, mille ta püstitanud sihinäitajaks. Ta kõndis hoogsalt, hoides silmad alati ainult eesmärgil.

„Vaadake!“ hüüdsid poisid kooris, kui ta oli jõudnud kepini.

„Ta kõndis sirgelt nagu nõöri järele.“

„See ei olnud temal sugugi raske.“

„Ja imelik, ta ei vaadanudki jalge ette maha, vaid aina eesmärgile.“

„Selles see saladus seisabki,“ ütles Pee- ter. „Tahate jõuda eesmärgile, peate endale seadma üles eesmärgitulba ja vaatama sel- lele. Teie aga, poisid, vaatasite ainult oma jalgade ette liivale ja jalgadele.“

„Mul ei olnud üldse eesmärki, kui ma püüdsin kõndida otsejoones,“ ütles Hans. „Ma vaatasin ka ainult oma jalgadele. Poi- sid, nüüd ma alles mõistan, mis tähendab elus eesmärki! Täna- sest päevast peale ta- han endale elus seada kindla eesmärgi, tea- des, et ainult nõnda jõuan elus edasi!“

Talve-

haigustest

hoidumine

Talve tulefuga on alati jeeses haiguste puhkemine, mida on üldiselt hakatud nimetama talvehaigusteks. Sellesse klassi me reastame bronhiidi, kopsupõletiku, gripi ja katarri — haigused, mis küll absoluutselt talvele omased pole, mis aga siiski ilusate ilmade tulekul suuresti vähenewad.

Küsitakse, millest on see tingitud, et talve meid haigustele vastuvõtlikuks teeb. On's see loomulik, või saab jeda kuidagi parandada?

See nähtus on teataval määral loomulik, kuna veri külmade mõjul muutub pikaldajamaks ning seega pole küllalt võimeline bakterite vastu võitlemiseks. Külm ei ole haiguste ohustav põhjus; ta on ainult vastuvõtlikuks muutew tegur. Tõeline põhjus on haigusid, mis peitub kehas.

Kas tuleb siis nõustuda arvamisega, et talve külm teeb haiguste arvu kasvamise vältimatuks? Me ei usu jeda. Suurem osa inimese kannatusist tuleb panna hoolituse ja halbade harjumuste arwele. On tõsi, et inimene teatavil juhtumel oma tegevuses või olude sunnil on tingimusi, mis foodustawad haiguse puhkemist. Aga loodus ei tee vahet. Ta kohtleb jarnase hoolimatusega nii teadlikult kui ka tahtmatult tema seadusest üle astujaid.

Me peame arendama oma vastupanujõudu terveise häilitamiseks ja talvetaudideist hoidumiseks ning walwama oma harjumusi. Wastupanujõud all me mõistame jõudu, mida organism tarvitab haiguse surmaniseks. Kuna tõesti tegemist on bakterite hävitamisega, oleneb vastupanujõud peamiselt iga keharaku tingimusest. Me peame vastupanujõudu heaks, kui inimese keha korralikult funktsioneerib ning kõik organid ja rakud on eriti heas seisundis.

See vastupanujõud jaotatakse faastegevate arvukate tegurite hulgas olgu nimetatud toit-

ained, puhkus ja harjutused. Toitlusprobleem on juurima tähtsusega. Tegelikult peaks kontrollima mitte ainult toitainete kvaliteeti (väärus) ja kvantiteeti (hulk), waid ka toitumiseviisi. Me wajame tervet ja tugevat, aga mõõdukat toitu. Ületoitlus põhjustab jageli vastupanujõu nõrgenemist. Ta teeb keha vastuvõtlikuks katarriile ja gripile.

Ei ole kunagi üleaarne ojutada toitainete kvaliteedile. Ideaalne toit koosneb dieeti koostatud puuviljast, terawiljast ja rohelistest aedwiljast. Lihaft koosnewad toitained mürgitawad keha ja jätwad keha kaitseta surmawate idude riinakule. Wastandina üldisele arvamisele taimetoit arendab wõrratult juuremat vastupanujõudu kui lihatoit. Toit olgu lihtne. Liig rikkalikud ja ärritawad toidud nõrgendawad organismi.

Alkohol, tee, kohw ja tubak on mürgid. Nad halvawad kaitset, kuna nad loowad petliku heaolutunde. On teada, et kopsupõletik nõuab rohkem ohwreid alkohoolikute kui farsklaste hulgaft. Tubak, mida paljud peawad katarri ja hingamisteede häireid wältiwaks wahendiks, just foodustab neid haigusi. Ta tekitab ninas ja kaelas põletiku, mis walmistab pinda raskeile haigustele.

Toitainelt ei saa oodata mingit imet, mille tädeviimiseks ta ükfi pole võimeline. See vastupanujõud arendamiseks on tarwilik toidu hoolikas walmistamine, milles eriti rohelistel aedwiljal, toortalatil ja puuwiljal peab olema oma koht. Ükfi kunstlik toode, ükskõik kui lewinud ta on, pole wõrreldaw nende loomulike toitainetega. Söögem igapäew wärsket puuvilja ning joogem üks kuni poolteist liitrit puhast wett.

Liigutusharjutused ja puhkus — faks äärmust — mängiwad esijoones osa wõitluses haiguste vastu. Kes rööwib endalt tarwiliku puhkuse ja une, see külmeneb imestawalt fergesti. Harjutused nõuawad samuti hoolikat tähelepanu nagu puhkus. Kui nad jäetakse hoolitusest, siis wereringwool aeglustub. Walgete wereliblede passiwse wastupanu tõttu haiguseod kogunewad nõrkadesse kohtadesse. Nende kabe jõu wahelise wõitluse käigust oleneb meie terveise tulewik. On tingimata tarwilik igapäew mõned hetked pühendada harjutusele wabas looduses — matt on parim har-

jutus — ning korrapärajelt igal ööl magada vähemalt kaheksa tundi. Nende reeglite pidamine väldib ebanugavust, mida kergesti arvatakse ühenduses olevat külma aastaajaga.

Paar sõna käsiteldavate haiguste tekkimisest. Me ei räägi õhutamise ega ettevaatusabinõudest higistamisel. Need on tuntud asjad. Seevastu aga poleks kasutu viibida riietuskõhvimise juures, mis igal ajal oma osa mängib. Väline temperatuur, mitte meie tuju, peab määrama meie riie-tumiseviisi. Talvel peab eelistama villast. Paljas kael ja halvasti kaetud jalad ja jääd on kaastegewad gripi või kopjupõletiku juhtumel.

Komme palja peaga välja minna soodustab kõrwade, nina, kaela ja aju wererõhku ja põletikke. Ei tarwitse ka norutada toas või alati istuda ahju juures, välja arvatud, kui ollakse wana või wigane. See kahetsemisväärt harjumus kipub nõrgendama vastupanujõudu külma ja talwehaiguste vastu.

Paljud kujutlewad end kaitawat külma vastu juures kuuma jooki enne wäljumist. Nad effiwad, sest kuuma joogid laiendawad werojoni, mis külma õhuga kokkuputumisel külmetiwad. Külmad joogid seewastu aitawad vastu panna temperatuuri wahetusele. Tee või teiste kuumade jookide tarwitamine on wastutaw nohu, kaela-walu ja hingamishäirete puhul.

Meie kopjud wajawad puhast õhku päewa ja ka ööji. Seepärast peaks magama awatud akna juures, hoidudes siiski läbitõmbest. Hingamisteede haiguste lewitamiseks omaseimad kohad on lõbus-tuskohad, nagu tantsumõrandad, kus hingatakse tarwitatud õhku.

Peab meeles pidama, et iga organismis peituv ebapuhitus häirib teda töötamast täie eduga. Ei peaks hooletusse jätma mitte midagi, et jämesoolele kindlustada normaalset funktsiooni. Võie ergutamiseks joodagu rohkesti wett ja kahjutuid jooke, nagu sidrunijooki. Soojad wannid on siin wäga kasulikud.

Lõppeks on rahulik ja rõõmus meel kaitse-walwe iga haiguse vastu. Kurbus on tervie waenlane. Otsigem seepärast lõbusust ja head meeleolu.

Mõjuwad abinõud, mis on omased talwehai-guste vastu mõitlemiseks, tegelikult on wähesed ja wäiksema tähtsusega ülalloeeteldud wahendeist. Neile, kes juudawad seda kannatada, on kõige ka-julikumad külmad wannid: nad tõstawad orga-nismi elastluse ja teewad wõimelisemaks külma kannatama. Need on soovitawad igale.

Suu tervishoiul on juur mõju keha tervisele. Haiguseod eelistawad suu- ja ninakoobast ning

(Lõpp järgm. lht.)

Kuidas ravida põletus- haavu

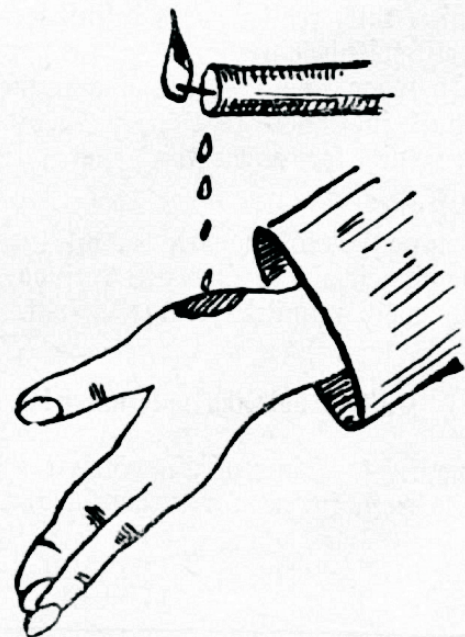
Põletushaav ei ole mitte üksnes wäga walu-s, waid ta võib muutuda ka elufardetawaks wigastu-jeks. Seepärast tuleb olla ettewaatlik, et selliseid õnnetusi ära hoida, ja on tarwis õppida, kuidas neid ravida.

Põletushaawad wõiwad tekkida tule, tulije wedelikku või metallasja, kuuma auru, happe j. m. läbi.

Põletushaawa raskus võib kõikuda kergeist na-hakõrwetusest kuni nahakoe läbipõlemiseni ja haawa-deni wäheimas või juuremas ulatuses.

Ei ole kunagi tarf tegu, olla hooletu põletus-haawaga, kuiqi ta on kerget liiki, sest wõiwad tulla komplikatsioonid, just siis, kui seda kõige wähem oodata. Kui ei peeta piinlikku puhtust, siis võib tekkida weremürgitus, ja selle eest tuleb hoiduda.

Wäikese põletuse puhul ei ole miski muu parem kui kiimal, mis peaks olema igaihel kodus. On

Lastakse küünlarasva tilkuda haawa peale

jaadud põletushaav, jüüdatakse kiinal ja tilguta-
takse rasva haava peale kuni viimane on kaetud.
Walu kaob ja haav paraneb kiiresti.

Üldijelt soovitaw on walada lubjavee ja lina-
õli segu põlenud kohale, siis riie või marli läbi
immutada sama seguga ja panna haavale, ning
jelle peale panna waha- või pergamentpaber ja
ford watti, sest põletushaawad armastawad sooja,
ja haav finni siduda. See võib põlenud kohale pan-
na raswa, magedat wõid, koort, boorwafeliini, mu-
nawalget. Wõikide nende ülesandeks on kaitsta põ-
lenud kohal asuwaid ergurafke õhu mõju eest, mis
walu tekitab. See võib põlenud kohta katta tannii-
ni pulbriga, boorhappe pulbriga, tärklijehahuga ja
jahuga.

Lubjavee ja linaõli segu on apteegis walmis
kujul jaadawal. Seda võib ka ise walmistada järg-
miselt: wette segada lupja ja lasta selgida; lubi ja-
destub ja peale jääb selge wedelik — see ongi
lubjavee, mis tuleb linaõliga pooleks panna ja
hästi segi lofutada.

Ei ole kahelda, et weeshoidmine on heaks ravi-
misjeks põletushaawadele. Rahjulks aga on see tali-
tuswiis pikaldane ja ebanugaw. Sädaforral peab
jeda siiski tarwitama.

Wesi peab olema leige, umbes sama kehajooju-
jega. Wesi olgu keedetud ja wärsk. Weele võib
lijada antiseptilisi (haigusidudewastaseid) aineid,
näit. liijooli (1:100) või natrium bicarboniumi
(supulufikatäis pangile weele). Tingimata tarwilik ei
ole see mitte. Kui midagi kleepub haawa külge, näi-
teks side, siis wees hoides pääseb see lahti.

Weeshoidmisest on see kasu, et ta edendab kii-
ret paranemist ja võimaldab walu waigistamist.
See ei tee mingit kahju, kui põlenud kehaoja hoida
karew wees.

Kui põletatud kohale on tekinud willid, siis
willijid mitte katti rebida, waid desinfitseeritud nõe-
laga wedelik willideist wälja lasta, et wähendata
walu. On väga tähtis, et me ei eemalda põletuse
ega ka muil juhtumel pealiskahka, waid jelle al-
les jätame kui loomulikult kaitse väga tundelikule
alusnahale.

Raskemate põletushaawade puhul tuleb püüda
anda kohe esimest abi ja kohe arst kutjuda, sest muu-
du põletus võib muutuda elukardetawaks.

Kuidas hoiduda põletustest!

Ettewaatus! Suurem osa põletusi juhtub köö-
gis. Keew wesi, tuline aur, praerajaw jne. — need

on tawalisemad põhjused, kuid juurelt ojalst tingitud
ettewaatomatusjst. Lappi ei tohi jätta üksi tule juu-
re; lastele ei tohi anda tuletikle; põrandale ei
tohi asetada keewa wee katlaid ja nõusid, kuhu lap-
jed wõiwad sisse kukkuda; sanuti ei tohi neid asetada
liialt pliidi või lauwa äärele, kust lapjed wõiksid
neid kaela tõmmata.

Petrooleumi ja benfiiniga peab olema ettewaat-
lik, kas nende abil tuld jüüdates, kas põlewa lam-
biga või muul wiisil. Olgu ka tähendatud, et põ-
lewat petrooleumi, tärpentiini ja teisi õlisid ei saa
kustutada weega, waid peab peale wiskama liiwa,
tuhka või märgi riideid. Jääb soowida kõigile, eri-
ti perenaistele, kui maja filmadele, palju head taht-
mist õnnetusjuhtudest hoidumiseks koduses maja-
pidamises.

TALVEHAIGUSTEST HOIDUMINE

(Lõpp.)

See algab ka sageli infektsioon. Sellest järeldub
wajadus sooja ja hammaste puhtana hoidmiseks.

Mis puutub ninakoopasse, siis on hea, eriti
esimeste haigusnähtude esinemisel, neid desinfit-
seerida eufaliptust ja mentooli sisaldawate wahen-
ditega. Kui haigusjuhtu tuntakse ette, siis peab
wiibimata kaitset õhima kompresside, jookide ja
soojade wannide kaudu, et higistamist esile kutju-
da ja haigust takistada. Mõned tunnid jellist ravi
hoiawad kofku haigeolu nädalaid.

Mõistetaagu siiski, et wältimiswahendid on mõ-
juwamad kui rawimine. Widades täpselt üldisi
terwisjeadusi pääsetakse lõppeks haigusest.

Mõtelnem jellele, et iga meie ebapuhutus kah-
justab keha wastupanuwõimet. Iga klaas alkohoolset
jooki, tass kohwi, joom tubakasuitju awal-
dab oma häwitawat mõju kehasse. Seepärast
loobugem alatiwaks neist häwitawast harjumusest.
See toimub meie terwise ja õnne arwel. Järgides
jellele nõuandeid ning tarwitades seejuures jelle
artikli mitmesuguseid juhiseid, me märkame peagi,
et talw pole ohtlikum kui suwi. See hinnatav
weendumus tasub edaspidi arwatawa ohwri. Mis
wäärtus on elul ilma terwiseta? Ürgem hoidkem
kofku waewa parima terwise jaawutamiseks, mida
meie keha meile võib pakkuda.

„Meie Aeg“ ilmub kord kuus. Toimetuse ja talituse Tallinnas, Merepuiestee 14-a. Tel. 309-41.
Vastutaw toimetaja: M. Bärengrub. Abitoimetaja: H. Pilt. S. P. Adv. K. Eesti Liidu väljaanne.
Aastaks 2 krooni, poolaastaks 1 kroon 10 senti, üksiknumber 20 senti. Tellimine kõigist postiasutustest.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükikoda, Pikk t. 2. 11. oktoobril 1935.